

اسلام‌آزمین

برای شرکت در قرعه‌کشی، فقط سریال هولوگرام روی جلد کتاب را
به شماره «۳۰۰۰۸۵۸۵» پیامک فرمایید.
جوایز قرعه‌کشی شامل کمک هزینه عمره، عتبات و ... است. برای دریافت جایزه،
ارائه کتاب با مهر فروشنده الزامی است.

سرشناسه: آیت‌اللهی، زهرا؛ ۱۳۳۹ - عنوان و نام پدیدآورنده: دانش خانواده و جمعیت / زهرا آیت‌اللهی، شیما سادات حسینی و فاطمه بداعی؛ نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی. مشخصات نشر: قم، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف، ۱۴۰۱. مشخصات ظاهری: ۲۶۴ ص. فروست: اخلاق اسلامی؛ ۵۵. وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا موضوع: تنظیم خانواده موضوع: جمعیت‌شناسی موضوع: خانواده‌ها - جنبه‌های مذهبی - اسلام شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها شناسه افزوده: دانشگاه معارف اسلامی، معاونت پژوهشی شناسه افزوده: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، دفتر نشر معارف رده‌بندی کنگره: HQ۷۴۳/د۱۵۴ رده‌بندی دیویی: ۳۰۶/۸۵ شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۹۷۲۶۸۹

استاد محترم و دانشجوی عزیز

خواهشمند است با ارائه دیدگاه‌های خود ما را در رفع نواقص و ارتقای کتاب یاری بخشید.

صندوق پستی: ۶۱۷۳ - ۳۷۱۵۵

دانش خانواده و جمعیت

||زهرا آیت‌اللهی / شیما سادات حسینی / فاطمه بداغی||

|| با همکاری: دکتر امیرحسین بانکی‌پور فرد، دکتر مونس سیاح ||

|| دکتر بتول نامجو، دکتر انسیه کتابچی، دکتر محمد جواد محمودی ||

مجموعه اخلاق اسلامی / ۵۵

دانش خانواده و جمعیت

نویسندگان: زهرا آیت‌اللهی، شیما سادات حسینی و فاطمه بداغی ♦ نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها ♦ معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی ♦ ویراستار: زهرا جعفری ♦
ناشر: دفتر نشر معارف ♦ نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۱ ♦ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه ♦ قیمت: ۶۵/۰۰۰ تومان

مراکز پخش:

مدیریت پخش دفتر نشر معارف: قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و نمابر: ۳۷۷۴۰۰۰۴

- اراک: ۰۸۶-۳۲۲۲۹۰۳۸ ■ ارومیه: ۰۴۴-۳۲۲۵۴۶۴۱ ■ اصفهان: ۰۳۱-۳۲۲۵۱۳۴۱ ■ اهواز: ۰۶۱-۳۲۲۳۸۰۰۰
- تهران: ۰۲۱-۸۸۹۱۱۲۱۲ ■ خرم‌آباد: ۰۶۶-۳۲۲۲۳۳۷۱ ■ رشت: ۰۱۳-۳۲۲۳۴۵۶۹ ■ زنجان: ۰۲۴-۳۲۲۶۶۴۲۵
- ایلام: ۰۹۱۰۷۷۵۵۱۸۸ ■ بجنورد: ۰۵۸-۳۲۲۱۲۲۸۳ ■ بندرعباس: ۰۷۶-۳۳۶۱۷۵۵۷ ■ بیرجند: ۰۵۶-۳۲۲۲۴۱۷۹
- ساری: ۰۱۱-۳۲۲۵۳۰۲۰ ■ شهرکرد: ۰۳۸-۳۲۲۴۳۲۲۲ ■ شیراز: ۰۷۱-۳۲۲۴۴۶۱۴ ■ قزوین: ۰۲۸-۳۲۲۴۰۰۷۶
- قم: ۰۲۵-۳۲۷۳۵۴۵۱ ■ کرج: ۰۲۶-۳۴۴۳۵۲۹۰ ■ کرمان: ۰۳۴-۳۲۲۳۱۴۶۶ ■ کرمانشاه: ۰۸۳-۳۲۷۲۸۴۱۱
- گرگان: ۰۱۷-۳۲۲۳۷۸۸۰ ■ مشهد: ۰۵۱-۳۲۲۲۰۱۱۹ ■ یاسوج: ۰۹۱۰۷۷۵۵۱۸۵ ■ یزد: ۰۳۵-۳۶۲۲۰۳۳۱

کلیه حقوق برای نشر معارف محفوظ است و هرگونه کپی‌برداری پیگرد قانونی دارد.

نشانی الکترونیکی: info@ketabroom.ir؛ پایگاه اینترنتی: www.ketabroom.ir

سخن آغازین

طبق مصوبه ۱۳۹۲ / ۲ / ۱۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی، درس «دانش خانواده و جمعیت» جایگزین ۲ واحد درس الزامی «جمعیت و تنظیم خانواده» شد و دانشجویان همه رشته‌ها در مقطع کاردانی و کارشناسی موظف به گذراندن این درس عمومی شدند. این درس دربردارنده مجموعه‌ای از دانش‌های شناختی و رفتاری در سطح عموم دانشجویان است که می‌تواند آگاهی‌بخش آنان در عرصه‌های مختلف نهاد خانواده، قبل، حین و بعد از ازدواج باشد. علاوه بر آن به آنان نسبت به وضعیت جمعیت ایران و مشکلات پیش‌روی آن و در راستای سیاست‌های کلی جمعیت اطلاعاتی ارائه می‌دهد. در سال ۱۴۰۰ طبق طرح کلی مبنی بر بازتألیف منابع آموزشی دروس معارف، تألیف مجدد کتاب «دانش خانواده و جمعیت» در دستور کار قرار گرفت. در تألیف مجدد کتاب با توجه به چند پژوهش ارزشمند که به بررسی نیازهای علمی دانشجویان در موضوع دانش خانواده پرداخته بود، تغییراتی انجام شد. از جمله آنکه مبحث «ایمن‌سازی خانواده و فرزندپروری» به باز تألیف کتاب «اخلاق خانواده» واگذار شد تا به تفصیل مورد بررسی قرار گیرد. در عوض با توجه به برخی سؤالات پرتکرار دانشجویان مباحثی به کتاب موجود اضافه شد.

این کتاب در هر فصل پس از ارائه دیدگاه اسلام در موضوع مربوطه، مهارت‌های رفتاری مرتبط با آن موضوع را ارائه داده و سعی کرده مستندات علمی دیگری هم در ارتباط با موضوع مربوطه بیان کند. تألیف فصول اول تا چهارم توسط خانم زهرا آیت‌اللهی، فصل پنجم توسط خانم شیماسادات حسینی و فصل ششم توسط خانم دکتر فاطمه بداغی انجام پذیرفته است. در فصل دوم از نظرات ارزشمند دکتر امیرحسین بانکی‌پورفرد (مبحث موانع ازدواج) و در فصل چهارم از نظرات دکتر بتول نامجو (موضوع ناباروری) و دکتر انسیه کتاب‌چی (بخش سقط جنین) و در فصل پنجم از نظرات دکتر مونس سیاح و دکتر جواد محمودی استفاده فراوان شده است.

این اثر یکی از عناوین مصوب در طرح کوتاه مدت تحول دروس معارف اسلامی است که به اهتمام ریاست محترم نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها اجرایی شد. معاونت محترم آموزشی نهاد، پس از نظرخواهی در دو بخش اساتید و دانشجویان، محورها و عناوین مورد مطالبه در این نظرخواهی را به عنوان سرفصل مصوب به گروه‌های معارف اسلامی سطح کشور و نیز دانشگاه معارف اسلامی ابلاغ کرد. معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی نیز فرایند محقق‌یابی و تولید اثر را در مدت زمان محدود به انجام رسانده و اثر به صورت حاضر تولید و تقدیم جامعه دروس معارف اسلامی گشت.

معاونت پژوهشی از زحمات استاد محترم سرکار خانم آیت‌اللهی که از اساتید توانمند مباحث خانواده و دروس معارف اسلامی هستند و سرکار خانم مهناز بادران که با تلاش قابل تقدیر ویراستاری محتوایی کتاب را بر عهده داشتند، و از همه عزیزانی که در تولید این متن همکاری داشتند، به ویژه جناب حجت‌الاسلام مهدی باب‌اله زاده دبیر محترم گروه پژوهشی اخلاق اسلامی دانشگاه معارف اسلامی، که مدیریت فرایند تولید اثر را بر عهده داشتند، صمیمانه تشکر و توفیق و سعادت روزافزون ایشان را مسئلت کرده و امید است با راهنمایی و نظرات اساتید محترم معارف اسلامی و محققان و نویسندگان فاضل و فرهیخته زمینه رشد و تعالی این اثر فراهم شود.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

فصل اول: پیش از ازدواج

سخن آغازین ۱

شناخت انسان ۱

شناخت روابط انسان با جنس دیگر (زن و مرد) ۳

انواع ارتباط در حوزه رفتارهای جنسی ۵

۱: خودارضایی ۸

۲: همجنس‌گرایی و ارتباط جنسی با همجنس ۹

۳: روابط با جنس دیگر خارج از چارچوب ازدواج ۱۱

۱-۳: روابط جنسی خارج از چارچوب ازدواج و بدون زندگی مشترک ۱۲

۲-۳: روابط جنسی خارج از چارچوب ازدواج همراه با زندگی مشترک ۲۱

۴: روابط با جنس دیگر در چارچوب ازدواج ۲۵

۵: رفتار جنسی مطلوب از دیدگاه اسلام ۲۹

۱-۵: توصیه به ازدواج، تسریع و تسهیل آن ۳۰

۲-۵: خویش‌داری جنسی تا آستانه ازدواج ۳۱

۳-۵: تأکید بر رعایت حیا در روابط با جنس دیگر ۳۱

۴-۵: سفارش به تقوای چشم و گوش و زبان و لمس ۳۲

۵-۵: رعایت حجاب از سوی زنان ۳۳

۳۳	مهارت‌های لازم برای مدیریت غریزه و تقویت خویشتن‌داری جنسی
۳۴	۱-۶: راه‌کارهای اندیشه‌ای
۳۶	۲-۶: راه‌کارهای رفتاری
۳۹	۷: ازدواج موقت
۴۰	۸: مدیریت روابط عاطفی دختران و پسران
۴۵	مهارت‌های رفتاری برای مدیریت روابط عاطفی با جنس دیگر
۴۵	۱-۸: اصول کلی
۴۵	۲-۸: مدیریت رابطه به سوی ازدواج
۴۷	۳-۸: مدیریت شکست عاطفی
۴۸	پرسش
۴۹	منابعی برای مطالعه بیشتر
۵۱	فصل دوم: تشکیل خانواده
۵۲	ازدواج و کارکردهای آن
۵۲	۱: کارکرد فردی ازدواج
۵۲	۱-۱: تکامل شخصیت
۵۳	۲-۱: ایجاد آرامش روانی
۵۴	۳-۱: پاسخ صحیح به نیازهای جنسی
۵۴	۴-۱: کامل شدن ایمان
۵۵	۵-۱: کسب استقلال
۵۵	۶-۱: تجربه مدیریت
۵۵	۷-۱: بهره‌مندی از حمایت‌های گسترده
۵۵	۸-۱: کسب اعتبار اجتماعی
۵۵	۹-۱: ارضای میل به جاودانگی
۵۶	۱۰-۱: رونق اقتصادی
۵۶	۲: کارکرد اجتماعی ازدواج
۵۶	۱-۲: انتقال ارزش‌ها از نسلی به نسل دیگر
۵۶	۲-۲: پرورش مهارت‌های اجتماعی کودکان
۵۷	زمان مناسب ازدواج

۶۱	تسهیل ازدواج در رویارویی با موانع مختلف
۶۶	۱: اشتغال به تحصیل
۶۷	۲: مسائل اقتصادی
۶۹	۳: خدمت سربازی
۶۹	۴: باورهای اشتباه
۷۱	۵: نیافتن فرد مناسب
۷۲	۶: موانع خانوادگی
۷۳	۷: سابقه طلاق یا فوت همسر
۷۴	انتخاب همسر شایسته
۷۴	۱: ضرورت شناخت خود
۷۵	۲: معیارهای همسرگزینی
۸۱	۳: شیوه آشنایی با فرد مناسب برای ازدواج
۸۴	مراسم خواستگاری
۸۵	روش شناخت
۹۰	عقد ازدواج
۹۲	پرسش
۹۲	منابعی برای مطالعه بیشتر
فصل سوم: تحکیم خانواده	
۹۴	عوامل تحکیم خانواده و مهارت‌های رفتاری آن
۹۴	۱: عوامل اعتقادی
۹۵	۱-۱: اعتقاد به تقدس پیوند زناشویی
۹۶	۱-۲: دین‌داری
۱۰۰	۱-۳: مثبت‌اندیشی
۱۰۲	مهارت‌های رفتاری همسران
۱۰۲	۲: عوامل رفتاری
۱۰۲	۲-۱: اظهار محبت به همسر
۱۰۵	۲-۲: خوش‌گفتاری
۱۰۹	۲-۳: ارضای صحیح نیاز جنسی

- ۴-۲ : مدیریت اقتصادی خانواده ۱۱۴
- ۵-۲ : توجه به تفاوت‌ها در رفتار با همسر ۱۲۲
- ۶-۲ : احترام به همسر و خانواده او ۱۲۶
- ۷-۲ : سازگاری با همسر ۱۳۰
- پرسش ۱۳۴
- منابعی برای مطالعه بیشتر ۱۳۴

فصل چهارم: فرزندآوری

- اهمیت فرزندآوری ۱۳۸
- ۱ : اهمیت و جایگاه فرزندآوری در اسلام ۱۳۸
- ۲ : تشویق به فرزندآوری در اسلام ۱۴۰
- ۳ : آثار و فواید فرزندآوری ۱۴۱
- ۳-۱ : آثار و فواید روحی-روانی ۱۴۲
- ۳-۲ : آثار و فواید جسمانی ۱۴۶
- ۳-۳ : آثار و فواید خانوادگی ۱۴۹
- ۳-۴ : آثار و فواید معنوی ۱۵۲
- موانع فرزندآوری ۱۵۲
- ۱ : موانع فرهنگی، اجتماعی ۱۵۲
- ۲ : موانع طبیعی ۱۵۸
- تک‌فرزندی و پیامدهای آن ۱۶۸
- ۱ : پیامد برای والدین ۱۶۹
- ۲ : پیامد برای فرزند ۱۶۹
- حمایت‌های اجتماعی و اقتصادی از فرزندآوری در قانون ۱۷۱
- ۱ : حمایت اقتصادی از فرزندآوری ۱۷۱
- ۲ : حمایت از مادران ۱۷۲
- ۱-۲ : حمایت از عموم مادران ۱۷۲
- ۲-۲ : حمایت از مادران دانشجو ۱۷۳
- ۳-۲ : حمایت از مادران شاغل ۱۷۳
- پرسش ۱۷۶

منابعی برای مطالعه بیشتر..... ۱۷۷

فصل پنجم: جمعیت

تعریف جمعیت و جمعیت‌شناسی..... ۱۸۰

دیدگاه‌های مختلف در خصوص جمعیت..... ۱۸۱

۱: دیدگاه کاهش جمعیت..... ۱۸۱

۲: دیدگاه افزایش جمعیت..... ۱۸۲

۳: دیدگاه ثبات جمعیت..... ۱۸۳

۴: دیدگاه تناسب جمعیت..... ۱۸۴

۵: دیدگاه اسلام در خصوص جمعیت..... ۱۸۴

روند تحولات جمعیتی جهان..... ۱۸۵

۱: پیش از گذار..... ۱۸۵

۲: گذار جمعیتی اول..... ۱۸۵

۳: گذار جمعیتی دوم..... ۱۸۶

تحولات جمعیتی ایران..... ۱۸۸

۱: عوامل مؤثر بر تحولات جمعیتی ایران..... ۱۹۰

۲: وضعیت جمعیتی ایران در آینده و چالش‌های پیش رو..... ۲۰۰

۳: راه‌کارهای برون رفت از بحران جمعیت..... ۲۰۴

۴: چالش‌های جمعیتی ایران..... ۲۰۸

پرسش..... ۲۱۲

فصل ششم: حقوق خانواده

اهمیت رعایت حقوق و اخلاق در خانواده..... ۲۱۴

موارد منع ازدواج..... ۲۱۴

۱: ازدواج با برخی خویشاوندان..... ۲۱۵

۲: اختلاف در دین..... ۲۱۵

۳: اختلاف در تابعیت..... ۲۱۶

۴: تأهل..... ۲۱۷

مقدمات ازدواج..... ۲۱۸

۱: نامزدی..... ۲۱۸

- ۲: رضایت دختر، پسر و ولی دختر ۲۱۹
- ۳: ایجاب و قبول ۲۲۱
- ۴: ثبت ازدواج ۲۲۱
- ۵: شروط ضمن عقد ازدواج ۲۲۱
- روابط همسران ۲۲۴
- ۱: حقوق و تکالیف مشترک ۲۲۴
- ۲: حقوق اختصاصی زن ۲۳۱
- پرسش ۲۳۸
- منابع برای مطالعه بیشتر ۲۳۸

منابع و مآخذ